

લક્ષ્મી ને પાર્વતીનો સંવાદ.

જુના ગ્રંથોના આધારે
રાગરાગણીમાં રચાવેલો.

તે સુધરાવી
પ્રસિદ્ધ કરનાર,
બુકસેલર

મહાદેવ રામચંદ્ર જાગૃષ્ટે.
પુસ્તકો વેચનાર ને પ્રસિદ્ધ કરનાર.

અમદાવાદ.

સને ૧૮૬૭ ના ૨૫ મા આકટ પ્રમાણે રજીસ્ટર કરાવ્યો છે.

અમદાવાદ

“ગુજરાત ગેઝેટ” પ્રેસમાં છાપ્યો.

સને ૧૮૯૭.

સંવત ૧૯૫૩.

દિખત બે આના.

લક્ષ્મી ને પાર્વતીનો સંવાદ.

દાહરો.

કરો કરણા કરીવર વદન, કરજ્યો વાણી બહાર;
હરીહર સમર હેતથો, ઉતારો ભવપાર. ૧

ચોપાઠ.

સમરિ દુહાળો ક્યામણા, ગુણ ગાવું લક્ષ્મી ઉમીયા તણા;
પ્રાતીક પ્રસે થાયે સાર, સમરે કરો સરવની બહાર. ૨

દાહરા.

આ લક્ષ્મી ઉમીયા તણી, લીલા સુખદ અપાર.
ગાતાંને સુણતાં ઉરે ઉપજે સુખ અંબાર. ૧

એક સમે વૈકુંઠમાં બેઠા વીંધાધાર,
ઉરમીમાંહે ઉપજ્યો એવામાં વિચાર, ૨

દીન વીત્યા બેતાં વણા, અકળાએ મુજ મન.
માટે આજે સંચરું, જુગને જોવાં વન. ૩

એમ વિચારી હીંચ્યા, વીંધપતી વન જાય,
રમારસિકને જોઈને, પ્રેમે લાગી પાય, ૪

ત્રોટક.

સગણાર સજે જગ તાલજવે, પદિ પાય વદે વનિતાજતવે,
કશું કારણ કહો રસિયા હુમને, કયમ રીસ ચઢી ચિતમાં
તમને. ૧

પડિ વાત કહી નથી વેણ કહું, મન મોહન કયેમ ઉદાશિયમું;
સણધારસજીશિદ ત્યારિ થયા, કહિ દયો કરજીયાધિ કરીજ દયા.
દોહરો.

હીલગીર દેખી લક્ષ્મી, વહીયા જીગજીવન;
અખળા તું અકળાઇશમાં, રીસ નથી મુજ મન. ૧
દોહરો ત્રોટક.

વન વીહારને કારણે, વીચરું વામા વન;
આવીસ હું અખળા અહીં, જાશે થોડા દન. ૨
ત્રોટક લક્ષ્મી વચન.

વન વાત વિચારી તમે મનમાં સુણતાં અતિ મોહ મને મનમાં;
પણ શ્યામ કહું ચિતમાં ધરજો, અપરાધ પડેય ક્ષમા કરજો. ૧
જીવ્ય ભોવનમાં નવ જાય રહું; પ્રભુપાસ વિના કરજોડીકહું;
જહુ દીન ન નાથ વને વસસો; કરજીા કરિ આપ અહીંધસસો.
ચોપાઇ.

ધસસો વેલેરા અવીનાશ, હિરે એટલી રાખું આશ;
પડી તપોશ હું પ્રેમી પાસ; તમે તેટલો લે જો તપાસ.
દોહરા.

વેણ સુણી વામા તણાં; પળીયા પોતે શામ.
હવે અહીં શું નીપજે, વરણે કાશીરામ. ૨

ત્રોટક.

વનવાસ વિષેજવ શામ ગયા; તવ મેહેલ મનોહર સુન્યરહા;
નવ જાયઘડી પણ એક રહું, મન વ્યાકુળ સીધું સુતાતું થયું. ૧
પતિપાસ વિનાનવજાયજમ્યુ, પતિપાસ વિના નવ જાયરમ્યું
પતિપાસવિના નવ વાતગમે; પતિપાસવિનાસતિકયેમજમે.
પતિપાસવિના સણધાર સહી, વિકરાળમણીધર માતું અહીં.
પતિપાસવિના રમ્ય સેજ લહું; દ્રઘદેખિ અરે અતિ અંગ દહું.

પતિપાસવિના નવ તેલ રૂચે; પતિપાસવિનાજ ગુલાબ ખુચે.
 પતિપાસવિના નવ જ્ઞાન રહે; પતિપાસ વિના તન તાપ રહે,
 દાહરો.

એમ ઉદાશી લક્ષ્મી પતિ વિચોગે દુઃખ;
 બેઠાં રત્ન શિદ્ધાસને, અતિ ઉદાશી મુખ;
 છપો.

પતી નહીં જે પાસ, પ્રેમદા પળપળ રોતી;
 પતી નહીં જે પાસ, વાન વામા તે ખોતી.
 પતી નહીં જે પાસ, પારકા મુખને જોતી;
 પતી નહીં જે પાસ, ખુવે તે મુખની જ્યોતી.
 વળી પાસ પતી વીના સતી, સુમ સરીખી થાય છે;
 પણ કાશીરામ તે નારીના, રડતાં દીન વહી જાય છે? ૧
 દાહરો.

કંથ ગયાથી કામની થઇ ઉદાશી મન.
 તેથી જવા ધારીયું. આપે ઇંદ્ર ભુવન. ૧
 દાહરો. સખી વચન.

સખી કહે માતા સુણો, એક હમારી વાત,
 હજી મળા અહીયાં રહો; ન કરો આંસુ પાત. ૨
 ત્રોટક.

સુણિ દારિની વાણિ વદે લક્ષ્મી,
 સખિ વાતજ તારિ મને ન ગમી. ૧

અલિ નાથ વિના નવ હુંય રહું.
 મુખ દુઃખનિ વાતજ કયાંય કહું. ૨

પળ વીપળ કોટિ કલ્પ સખી.
 સુણિ વાણિ સખી જઇ પાય નમી. ૩

સખી.

પાથે નમી સખી ઉચરે, માં ધરશે મારીસ.

પ્રેમેથી પધારીયે; કાંઈ વાતની મોશ.

છપો.

રમા વદે સખી સાથ વાત તું સાંભળ્ય મારી,
આજ રહ્યું નવ બય; ગયા વનમાં ગીરધારી.
આજ કવણુ ધર બવું; સખી કોણુ જોડી મારી,
આજ ઇંદ્ર ધર બવું; જહા ઇંદ્રાણી નારી.
વળી વાત ચીત્ત તેથી થશે; જોડી મારી તે સહી,
મોટે સખી ત્યા સચરૂ, ઇંદ્ર નારી બેઠી જહી. ૧

દોહરો.

કહે લક્ષ્મી દાશીને ધરનાવાનું નીર
મળવું છે ઇંદ્રાણીને શુચીકર શરીર.

છંદ.

તવ દાશિયે નીરમળ નીરદિધુ લક્ષ્મી ઉઠીને રનાનકીકું
બીજી દાશિયે દાસડા લાવીદીધો લક્ષ્મીજીયેત્યાંસણુધાર લીધેર
ચરણા પર ચુંદડી ચોળી ધરી; શીરસેથા માંસીકર દીવપૂરી
કરપોચીમાં નંગ ઝગે ઝળકે; કાંઈ ધુધરી નાહબને વનન;
તનમનિયું ને તુળસી તે જભરી; કંઠેકંઠીને હાંસડી હેમ ભરી
કટો કદોરો કીકણી કમરકસી; રહ્યું.નેણુમાં કાજળ બહુરે હસી
બેવુ બાજરીયાની ત્યાં જોડ બણા; ગજરાપરગામતી રાજેવણી
દશવેઠ છલાને અંગુઠી જડી; રહ્યાં બેવુકલા ફુલ ગાલે અડી
એમ સણુધારસોળે ધરી સુદરી જેમ ઉજવળ ગંગામાં વેણ.
ભળી જેમગંગાનીવેથે જમુનાં મળી; એમલક્ષ્મી એતન
સોભા કરી ૫

દોહરો.

ઝણુ ધાર અંગે સોળે ધર્યા વળીદરપણુ લેહાથ
મરૂ થઈ મઈ માનુંતી દેખીરૂપસુ ભત
હુંનારી શ્રીકૃષ્ણ ની, લક્ષ્મી મારૂં નામ

સોસણુ ધાર ધરીકરી, જાણુ સકુને ધામ ૨

સારથી એ રથસજ કયો જોડયા બેતો ખાર

વાયુ વેગેસંચરે; જહાં ઈંદ્રની નાર ૩

દાહરો પેહુલો.

એમ વીચારી સંચરી, ઈંદ્ર તણેજ અવાસ.

ખખર મળી ઈંદ્રાણી ને, આવે લક્ષ્મી પાસ. ૧

ત્રોટક.

સતીઈંદ્રતણેજઅવાસ વળી, તવ ઈંદ્રનિ નારીની દાસીમળી;

પડિપાય વદે સતિ પાસસમે, કયમ ધામ તણનિકળ્યાંજતમે.

દાહરો.

કોને ધામે પરવરો નધી સંગમાં કોઈ,

વાત કહો મમ માવડી હું જીવું તમ જોઈ. ૧

સુણી વચન દાસી તણુ લક્ષ્મી એ કહી પેર.

પ્રભુ પધાર્યા વન વીશે, જાણું ઈંદ્રને ઘેર. ૨

સુણતાંમાં સખી સંચરી જહાં ઈંદ્રની નાર્યે,

સનમુખ જઈને આપીયા, સખીએ સમાચાર. ૩

ત્રોટક ભાષાખડી.

સખિ આ દિન મોહબઢાવત હે, અપને ઘરકો લજ આવતહે.

કહું મંગળ સાજ સમરતહે, કહુ આદર ભાવ મિલાવતહે. ૧

સુનિકે સચિ આપ તયાર ભઈ, સખસાહિતપુખ્તમિલાયરહી;

અપને ઘરકો લજ આવતહે, કહુ આદર ભાવ બનાવતહે, ૨

દાહરો.

તકીયો મુખમલકો ઘેરો; બીછાનો બહુ ભાત,

કનક થાળ મોતી ભરી, પુખ્ત લીયે બાં જાત. ૩

છંદ.

ઘેરો પાન પાસ મે, ખરાશ મુખ વાશમે;

સુપોહોય ડાખ બાસમે; ખડે રહે ઉલાશમે. ૧
દાહરો.

ઇંદ્રાણી સામાં ગયા, રમા પધારે જાંહી;
એવે લક્ષ્મી આવિયાં, મળીને ઝાલિ બાંહી. ૧

આવ્યાં ચાલી મેહેલમાં બેસાર્યા આસન,
પાન સોપારી આપીને, રમા કયાં પરસન. ૨
છપો.

રમા વિચારે મન, ઉર આનંદી થાશે;
વીધ વીધનું વરણન; ઉદાશી ઉરની જાશે.
મળી ઇંદ્રની નાર્ય, સુખખના સાગર રેલ્યા;
મળ્યો વાત વીસરામ, દુઃખના દહાડા ડેલ્યા.
વળી સરખેસરખી જોડમાં, દીલ બોલી વાતો થશે.
કાશીરામ હરી રાણી લહે, ઉદાશી ઉરની જાશે. ૧
દાહરો.

બેઠાં વાત વીચારમાં બન્નો હરખ ન માય,
એવે ઇંદ્રરાયનો દરબારજ ભરાય. ૧

દાટક વૃત.

કરવા ઘડિ વાત મળી સહિરે, પટુતાજ ઘણી ગુણનીમહીરે;
સમયે શુભ ગાયન ત્યાંજ થયું, ચટ ઇંદ્રની નારીનું મનગયું.
નૃત ગાકનમાં ગુણતાન કરે, સુરનાં મન સાંભળી ત્યાંજ કરે.
તતતા તતતા થઈ થઈ સહી; રમકુંમ ધણા સ્વર સાત મહી
પખવાજ તણી ધ્વની થાય જવે, સરપાવ દિયે સુરરાયતવે;
શુભ સારંગિ તાંબુર તાળરવે, કરણાટજ ખંજર કંઠ લવે.

દાહરો.

થઈકાર થઈ ત્યાં રહ્યો, વાગે વીધ વીધ રાગ;
ઇંદ્રાણીનું મન ગયું, પેવું સભાને જાગ. ૧

ચતુર નારીએ ચીત લઈ, ઓર્થ નારીએ ચીત.
 વાતજ એક નહીં બને, વાતે હોય વીધરીત. ૨
 એક ચીતમાં વાતનો ઉપજે હરખ અધાક;
 બે ચીતે બગડે સહી, માટે તજી આ ભાગ. ૩
 છાંપો.

ધિક જીવડા જહાં બેસવું; જહાં નહીં મનમાં હાવ,
 ધિક જીવડા જહીં બેસવું, જહાં નહીં મનમાં ભાવ.
 ધિક જીવડા જહાં બેસવું, પ્રેમ સહીત નહીં માન;
 ધિક જીવડા જહાં બેસવું, નહીં સ્નેહીતું બાન.
 વળી ધિક જીવડા જહાં બેસવું, જહાં સરેનહીકામરે;
 તે ધિક જીવડા જહાં બેસવું જહાં એક ચીતબેઠામરે.
 દોહરો.

ઉઠ્યાં રમા ઉતાવળાં, સમજી સચી તે દીશ;
 ચીત ચોરાયું માહરે, ચઢી રમાને રીસ. ૧
 ચાટ્યાં લક્ષ્મી ચોપથી, ઉર ઉદાશી ધારી;
 આજ કોણ ઘેર જાવું, સખા કો જોડય હુમારી. ૨
 આજ બ્રહ્માના ધામ જહાં સાચીત્રી ન રી;
 વાતગોષ્ટ સવું થાય, સખી તે જોડય હુમારી. ૩
 બ્રહ્મા આગેને ઘટે. પલક નહીં પરવાર;
 કંથ ન તાગે કામથી નવરી ક્યાંથી નાર. ૪
 આજ રીવ ઘેર જાવું, જહાં પારવતી નારી;
 વાત ગોષ્ટ સહુ થાય, સખી તે જોડય હુમારી. ૫
 છંદ.

નહીં દોવણો વલોવણો ન ધેનકું કહાડાવણો,
 ન પુત્રકું હુલાવણો, ન કંથકું જગાવણો, ન રાધણો;
 ન સેવણો; ન પોસણો ન ધાસણો, હરી ફરી એક નંદીયો બાધો
 શીવ દરબાર પાત્ર ભરી પાણી પીયે ખાએ કલ્લો ચાર. ૧

દાહરો.

એટલુ કામ ઉમીયા કરે, બીજું કસું નહી કામ;
ચાલો છવડા ત્યાં જઈ, લઈએ વાતવીરામ. ૧
એમ વીચારી સંચરી; લક્ષ્મી ઉમીયા પાસ.
મારગમાં સામી મળી, શ્રી ઉમીયાનો દાસ. ૨

દાહરો.

લક્ષ્મીને દેખી નમી, દાસી પગ મોઝાર.
સાથ વીનાનાં સંચરી, જાવું કોને દવાર. ૧

દાહરો.

હું એકલરી સંચરું, મનમાં ધારી આસ;
મળવા પારવતી જહાં, પોચે મન ઉલાસ. ૧
સુણતાં સખી સંચરી જહાં બેઠા ઉમીયાય.
વંદામણી અતી બહાલમાં કેવી વીનતા ખાય.

ચોપાઈ.

દાસી લાગી પ્રેમે પાય, બોલી વાત સુણો ઉમીયાય. ૧
આવે લક્ષ્મી આપણે દવાર, પુજાપો કરવો તૈયાર.

દાહરો.

સુણતાં ઉમીયા ઉઠીયાં, હૈયે હરખ અપાર.
ધનધન ભાયગ આપણું, આવે લક્ષ્મી દવાર. ૧

છંદ

તખ ઉઠકે અંગન ઝાડુ ફીચો;
અહુ ભાત બીછાનો બીછાય લીચો. ૧
ઈકડાર્યો હિ મૃગ ચર્મકો તફીચો.
તફીયાપર આસેન ત્યાર ફીચો. ૨
ઈકપાનો ફીટુબીજો પાસ ધરી
ફલ ફુલકી છામ તથ્યાર કરી. ૩

અબ દેખત રાહ ખડી સુંદરી
લગ્ન કયોં નહોં આવે સતાબ કરી. ૪

દાહરો

આવત દેખી લક્ષ્મી નમીયાંછે ઉમિયાય,
દુરબળ જોગી જાણીને, કરી મને કરૂણાય. ૧

કવાવચન

પુછે ઉમીયા પ્રેમશું કુશળતાની પેર.
સાંભળતામાં લક્ષ્મી ઉરે ઉપજ્યું વેર. ૨

મર્મ ધણે પુછવા યીશે સતીયે જાણ્યું મન;
મળવા આવી કીરણે, સાંભળવાં વચન. ૩

છપ્યો.

કુશળ ગોપ ગોવાળ કુશળ ગોકુળ ગીરવારી;
કુશળ બ્રીજ કે સાથ, કુશળ હે બ્રીજ કીનારી.
કુશળ વાછરૂ ગાય; કુશળ હે જમુનાં માર્ગ.
કુસળ નંદકો ધામ; કુશળ બળ ભદ્રભાઈ
વળી કુશળ નંદ જસોમતી; કુશળ સકળ પરીવારહે.
ગવરી કહે સુણ લક્ષ્મી તેરો કુછળ કુવરીકુમારહે. ૧

દાહરો.

સુહૃતાં હિરમાં ઉપજી; શ્રી લક્ષ્મીને જવાળ.
આદરમાન તે શું લહે; પથરની જે બાળ. ૧

તોપણ મનમાં સમજીને, બોલ્યાં લક્ષ્મી વાત.
જુસ્તે મોહોઢે હેતથી ગૌરી કેરી સાથ. ૨

લક્ષ્મી કહે ગવરી સુણો; ન કરો બેન બડાઈ
આપણુ બન્યો એક છુ; તેછે બન્યો ભાઈ. ૩

પારવતી—દાહરો.

પારવતી તવ ઉચર્યાં, સુણીએ સીધુ સુતાય.
આપવીના રહી એકલા; હરીએ આરી ગાય. ૧

છપ્યો.

જખ લગ નહોતી લન્થ કાન ગોવાલ કહાયો;
 જખ લગ નહોતી લન્થ, માટ મહીયન ચોરાયો
 જખ લગ નહોતી લન્થ, કામરી કારી ચોરી;
 જખ લગ નહોતી લન્થ; ઘેન ગોકુલ દીછારી.

પણ આવી લન્થ જખ અંગને, તખલીસયે ત્રાસુવનપતી
 કહેગવરી સુન લછમી; સખ સતોયન મે તુખડી સતી. ૧
 ખટો લછકો માન લછ કો સખકો ચહાવે.
 મુરખ પાવે માન જાલીધર લન્થ ભરાવે
 નરપત તેડે પાસ, લક્ષમી જ્યાધર આવે.
 પંડિત ગાવે ખાસ, ગુનજખ લછ સોહાવે.
 ગજખાજ નગારાં ગરજવે; ડાપન વધે ચોગને
 ગવરી કહે જસ સંખ જગે, દીયો જવો ને અંગને ૨
 છપ્યો.

ડાપણના દરખાર પુરા પંડીતો કહાવે.
 મહા મોટા ગુણવાન, જગતમાં નેહ જણાવે.
 હાકમ હોદાદાર, નગારાં જેહ જગતવે
 સુરાના સરદાર; મહાજે જગ દહાવે.
 તેતો સવું પૃથ્વીને વીશે ઘોરીધર કહેવાયછે.
 પણ લક્ષમીવાનના આગળે; કરજોડી ગુણ ગાયછે ૩
 દોહરો.

આસન આપીયું દરસતું; ઉપરછે મૃગસાલ.
 બેસો પુરા પ્રેમથી ઉદ્ધવી કેરી ખાલ. ૧
 બેઠાં લક્ષમી આસને, આપ્યું તુંખી નીર-
 પાન ફુલ ફળ આપીયાં શાંતી કીધ શરીર. ૨
 છપ્યો દો

આસન બેઠે લન્થ નજર દોઢીશ ફીરાવે
 એક કોઠી કોમાલ મઢીમે નજરે નાવે
 શેક્ષી શીંગી રણતુર; ચોર રૂંઠનકોમાલા.

પડે રૂપ કેહાડ; ઓર વાતંબર છાલા,
 દાલત એદરખારજો; બાંધ્યો નંદીયો બારણે.
 કહાવત કંથ બરાંબરીવો કોન કરમકે કારણે.
 સારી મઠિકા માલ જાય બજાર બેકાવે
 કોડીન દેવે કોહુ કીર ધર પીછે આવે.
 ભરે ભાંગ કે માટ ઓર ભરમ ન દેખાયે,
 વો શંકર કો માલ લજ મન દેખ લજવે,
 વોહિ દાલત દરખારમે જ્યો બંધો બગવીયો બારણે.
 કહાવત કંથ બરાંબર સો કોન કરમકે કારણે. ૨
 દોહરો.

મોસે કહ્યો જાવે નહીં દુઃખ ઉમીયા કોં આવહી,
 જોસે કુપકી છાંયસો, કુપ બીસે સમાયહી. ૧
 લક્ષ્મી મન વીચારતાં, ઉમીયા બોલ્યાં મર્મ;
 તેવા બોલ એને કહુ; શાંતી એમાં શર્મ. ૨
 છર્યો.

ભીખ માગત કીત ગયો, બેન ઠારો બલી દારે;
 પસુ બેડત કીત ગયો, ઘેન બીંદરાબન ચારે.
 વીધ ભખન કીત ગયો; દેખ દાવા નળ ઠારે.
 રૂઠ ધરત કીત, ગયો ગુંજકી માલ સમારે.
 અલી શાંખ બજાવત કહાં બનમે બન્સી બજાવહી.
 મૃગ છાલ ઓઠ ન કહાં ગયો, ઉનરી ગોઠ સમારહી.
 લક્ષ્મી વચન.

દોહરો.

લક્ષ્મી કહે ગવરી તમે સાચી વાત મુજને કહો;
 હું તુજને પુછુ સખી, જોગી પીચારો ક્યાં ગયો.
 ત્રાટક.

ગવરીજ કહે મુજુરે લખમી, કહિવાતજ તે મુજને ન ગમી;
 પુછતાં પડપુચ્છ ધણીજ કરી, કહિ વાત નહી મુજનેજ ખરી.

છપ્યો.

પારવતી કહે છે કોધમાં.

દધી લુટણુ કહા ગયો, મહીકો માટ દોડાવન;
 નાગ નથન કહાં ગયો, અંગે કાસો હોઈ આવન.
 બલન છલન કહાં ગયો, રૂપ વામન ધરી દયાવન.
 કામલધર કહાં ગયો. ઉતરી ગોદ સમાર,
 અરે બસધર કહે કહાં ગયો; ગેંદ ખેલાવન હે કહાં
 ગવરી કહેરે લક્ષ્મી, રાસ ખેલાવન નાહી યહાં.

દોહરો.

ગવરી કહે લક્ષ્મી તમે સાચી વાત મુજને કહો.
 હું તુજ પુછું હે સખી તુજ આહીર કોણવને રહો. ૧

છંદ.

લક્ષ્મીજ કહે સુણરે ગવરી તુંતો જોગીની નાર્ય સદા નવરી
 તુજજોગી પીયા નેમે જોગી કહો; એટલામાંતેકોધજશાનેલહો;

દોહરો.

જોગીને તે જોગી કહો, મેં આહીરને આહીર,
 એમાં તે દુઃખ શું ધરો, એ બે એક શરીર. ૧
 જોગી જંગલમાં વસે વનમાં વસે આહીર.
 તેમાં દુઃખ શાને ધરો એ બે એક શરીર. ૨

છંદ.

તવ લક્ષ્મી કહે સુણરે ગવરી, તારી વાત ગમે ન મને લગરી
 તેતો તાતના યજ્ઞનો ભંગ કર્યો, તેતો તાતનાશીરનોવદ્ધકર્યો,
 અસી પથ્થર પેટ જનમધર્યો, તપ માંડીને હાથે શું જોગી વર્યો
 તુજમાંહી વિવેક તે ક્યાંથી ઠર્યો; મળવા માહિતીવેક સર્વે ધર્યો.

દોહરો.

લક્ષ્મીની વાણી સુણી, ગવરી વદે વચન;
 મહેણાં દીધાં મુજને, આપ વિચારો મન. ૧

ગવરી વચળ છંદ.

ત્યારે ગૌવરી યહુ સુણુ લક્ષ્મી, તારી વાત લગારે મને ન ગમી;
તું તો લક્ષ્મી ઉઢધીનીરે સુતા, તારે સાગરના સરખોજ પાતા.
તારે મચ્છને કચ્છ ઘણાજ ભાઈ, ધનંતર મન્તર યેન બડાઈ;
પ્યારી જાતક કૌસ્તુભ ચુડામણી, તારા પીયેર ભીડ કહુજ ધણી.
તારી રંભા તે યેની તો નૃત્યકરે, કામદુધા તો ધાસથી પેટભરે;
તારો ભાઈ તો ઇંદ્રિને લેઈ કરે, બાઈ તારી બરાબરી કોણુ કરે.

દોહરા.

તું પીયરની બહુ આંગળી, પીયર ઘણો પરીવાર;
કહે ગવરી સુણુ લક્ષ્મી, હું કયાં બાંધુ તરવાર.

છંદ.

અલી રાયને છોડી તું રંકને જાવે અને રંક છોડીને રાયને આવે;
લક્ષ્મી તું ઘણાચચળ કહાવે, તારી મારી બરાબરી કયેમ રહાવે.

લક્ષ્મી કહે છે,

લક્ષ્મી કહે ગવરી તમે, વસો મસાણે વાસ.

ભુત પ્રેત સંગી તમે; નગમે શ્રેષ્ઠ સહવાસ. ૧

હમે વસુ વૈકુંઠમાં, જહાં દેવ સહે વાસ.

આવી ભોગે હું અહીં; ભુતડીયોની પાસ. ૨

દોહરો.

ગવરી કહે લખમી તમે, એમ ન કરો અહંકાર;

બરાબરી આપણ સખી; સુણુ તે કહું વીસ્તાર. ૩

છંદ

અલી એક હરીનેરે એક હરા.

બેવુબાંધવ જોડય એ બરાબરા

સખી તારેને મારે તો નારે બણી,

ત્યારે જુદા રહ્યા તારો મારો ધણી;

બેવું બાંધવે ભાગજ વેચી લીધો;
 તેમાં એકને ત્યાંજ ફટાર્થ કીધો;
 તારા કંથને ગોકુળ ગામ દીધું,
 મારા કંથે તો કાશી કણ્ણ લીધું. ૨
 તારા કંથને વૈકુંઠ વામ દીધું,
 મારા કંથે તો કેલાસ પુર લીધું.
 તારા કંથને વૃંદાવન દીધું,
 મારા કંથે તો કદળીવન લીધું ૩
 તારા કંથને મોતીનો હાર દીધો;
 મારા શીવે તો સર્પનો હાર લીધો.
 તારા કંથને શીર તોલક દીધું,
 મારા કંથને મોર મુગટ દીધો, ૪
 તારા શિવે તો ભસ્મ તોલક લીધું,
 મારા સિવે જટાનો મુગટ કીધો,
 તારા કંથે પિતમ્બર દીધું,
 મારા શિવે તો મૃગચંબર લીધું,
 તારા કંથને તાલમૃદંગ દિધાં.
 મારા શીવે તો ડમરૂ હાથ લીધાં.
 તારા કંથને વાહુન ગરૂડ દીધો.
 મારા શીવે તો વાહુન નંદી લીધો, ૬
 તારા કંથને માસ વસંત દીધો;
 મારા સ્વામીએ સાવણ માસ લીધો;
 અલી શાનો તે ભાગ એ કમી કીધો,
 નેથી શ્રેષ્ઠ થઇ ઇન્દ્રોજ દીધો. ૭

હાહરો.

લક્ષ્મી કહે ગવરી જરા બેન વીચારી બોલ,

આવણુ આવ્યો હે સખી, નહીં વસંત ને તોલ. ૧

છંદ.

વિનતા સુણ માસ વસંત સમે; જહાં ગોપીને ગોવીંદ રાસ રમે
પોયકારી હિં રસ કેસરકી, છબી જોર ખની પરમેસરકી. ૧
રંગલાલ હીલાલ ગુલાલસે; વનીતા પ્રજવાવની હાસ હસે,
ડકલાલ મૃદંગનો ધુમમચી, ગજ ગામનો દામની નાસી લચી;ર
પારવતી—

દોહરો.

કોકીલા ટોકા કરે; પુઠે ભર ભ્રમંત.

ધન બદાધન હે સખી; જહાં હરી રમેજ વસંત. ૨

એહી વસંતની સાહેબી એહી વસંતનું મુલ;

હરખે હોળી ખેલીએ, પાછળ હિં ધુળ. ૨

છંદ.

વિનતા સુણસાવણુ માસ સમે;નભમાંહીથી વાદળ નીચાંનમે;
ઝરણું ઝરણું બહુ નીર ઝરે. સહિ ખાલી સરોવર નીર ભરે. ૧
હળ નાંગળિને સહિ ખેતી કરે, ગવરી સહિ લીલુજ ધાસ ચરે
પિહિ પિહિ બપૈયાજ નાદ કરે; ધરતી ઉરલાલાં ખર ધરે. ૨
ઘેર ઘેર પુરાણુ હરીજ કથા; સુણતા સહિ સકર્મીના જથા
ધણધણેજ દેવળ ધરે ધણા,સખી સાવણુ માસમાંનહિં મણા. ૩

દોહરો.

લક્ષ્મી કહે ગવરી સુણો, કહ્યો સાવણુ માસ;

શું કહેવું કીરતારને, શંકરને દીધો કૈલાસ. ૧

લક્ષ્મી કહે ગવરી સુણો. તું લદીએ મારી સાથ.

વાસ તળવું તાહરો, આવે વધકુંઠ નાથ. ૨

ગૌરી—કૈલાસ મારા કરમનો કોણ તળવ હાર.

ત્રણ લોક તારણ તરણ શીર શંકર ભરથાર. ૩

સીસ રૂઢીયા માંહે ધરી, આવ્યાં રમા અવાસ.

શું યહેવું કીરતારને, આપ્યો તે કઈ જાણ. ૪
 નારદ મન ભગવાનનું, લક્ષ્મી સમરણ કીધ.
 ઉઠી આઠ્યા ઉતાવળા દરસન વેગે દીધ, ૫
 નારદાચાર્ય-નારદ કહે લક્ષ્મી સુણો એક હુમારી વાત,
 વાસત જાવું વૃજનો, કોણ લઠી તમ સાથ. ૧
 લક્ષ્મી—લક્ષ્મી કહે નારદ સુણો એક હુમારી વાત,
 હું ગઈતી કૈલાશમાં એ જોગણ લઠી મુજ સાથ. ૨
 નારદ કહે લક્ષ્મી સુણો, એજ હુમારો ઠોર,
 પારવતીને પરહરે શકર લાવે ઓર. ૩
 ચાલ્યા નારદ ચોપથી, વીચાર લેઈ તમામ;
 લલાઈ કરાવું કારમી નારદ માફ નામ. ૪

નારાય.

ભરાઈ ખાંધજંત્રકોઃ બળવેતા રતતંત્રકો,
 જ્યાંબૈયડીમાત ગવરી, નારદ ચલેત્યાંહાકિરી ૧
 ઉઠિ જ્યામાત ધાયેક, કરીપુજા લધાયકે.
 કહાંસે આવીયા અહ્યાં, સમાચરો કહ્યુંકહ્યાં ૨
 દોહરો.

અર્ધ પાદ પુજા કરી. અતી આદર અતી માન.
 ગવરી કહે નારદસુણો ઘેરઆઠ્યા ભગવાન. ૧
 સમાચાર સ્વામી તણા: લાઠ્યાછો રૂપીરાય.
 સુણવાને મનમહાઈ, આતુરતાએ ભરાય. ૨

છંદ.

તવબોલિયા દેવ નારદરૂપી; તુંતો આદ શક્તીમાહી નીછે સતી
 તને જોગ માયા જુગચાર કહે. તુજ પારપરમેશ્વર નારેલહે. ૧
 તુજ ઘેર ભંડાર કુંબેર તણા, તારે કોઈ તે વાતની નાહીંમણા
 તારો પેવુનોપે ફરકે ઓઢેનહીં;નેતો આપનેકમેગમેરે સહીં. ૨

તેતોજંગલની મહી વાસરહે; તારી ખખરતે કાંઈ નારે લહે.
સંજે ભુતને પ્રેતજ સર્પધણા; તારાશ્વમાં તો બાધ નહી
મળ્યા. ૩

દુહો.

વચન રૂપીનાં સાંભળી, ગવરી બોલ્યાં બોલ,
મુબોલ્યા નારદ તમે; બોવામારો તોલ. ૧
જવો નારદ કૃષ્ણમહે; જહાં મથુરી નાર.
અણ વાલી વાલીતહાં થાસે પળમે ઝાર ૨
ગવરીકહે નારદ તમે જુઠીવીધા લજ કરો
કણ્યા કરાવો નદનારીમાં બેઠાહોત્યાંથી બળો. ૩

છંદ.

એવો ગવરી મુખથી સ્નાપ મુણિ,
તવ ભાગિયા નારદ શીવધુણી.
હિડે મારગમાં અતિસ્વાસ ભર્યા,
લહી આવતે આદર ભાવ કર્યા ૧
ચાપી શીતળ નીરસમીર કરો,
સતી એ રૂપીસંગગીરા હિચરી.
કયેમનારદ સ્વાસ સરીરે ભરી;
અહિ આબિયા આતુરના જભરી. ૨

દોહરો.

નારદ કહે લક્ષ્મી મુણે, હુંચગયો તમકાજ
નીધાકીવી શીવતણી, મને સતીયે દીધો સ્નાપ. ૧
લક્ષ્મી કહે શંકરમુણે એક હમારી વાત.
શેનગયાકુંભાસમાં, જહાં તપલે ભોળો નાથ. ૨

છંદ

હિઠીનારદ જાય છે શીવ ભણી;

ભોળો નાથ તપસ્યા કરેછે ધણી
રૂપીનારદ આચિરજાજહાં તહાં;
જઘ વાત વીચારે રહ્યાંજહાં ૧
દોહરો.

રાયે દીસ રોયે નહીં; જુઠે જવાળા થાય
એક વચન એવું કહું જે તરત કૈલાશે જાય.

૧

છંદ

જોગી શાને આવનમાં ધ્યાન ધરો;
જોગી શાને આવને તપસ્યા કરો.
જોગી શાને આ સરપના હાર ધરો;
જોગી શાને આદેહમાં કષ્ટ ભરો.

૧

સતી પારવતી તો પીયર ગઘ;
શીવ કમલાશમાંહીતો કોઈ નહીં
શીવ નંદાએ બરાડે ઘાસ વીના;
મુણના શાવજી નો તપ્યાજ ધણી.
એવી નારદે જ્યાં જુઠી વાત કહી,
ત્યારે શંકરને નવ શુધ રહી,
પટકી પટ સાદડી રીસ ગણી.

૨

ભોળોનાથજી જાયછે દ્વારમણી.
જેમ જેમ તે શંકર આગે તમે
તેમ તેમ તે અંગ અંગન ધમે.
નીજ દાસાએ શાવ જહાજ વરે,
ઝટ વારે ખમર કહી તવરે.

૩

૪

દોહરો.

ખખર આપી નીજ દાસાએ; ઉમીયાને જઈ આપ;
ભાત પધારે નાથજી; ઉરમાં કાંઈ ઉતાપ.
ઉમીયા સમજ્યાં ઉર વાશે, શંકર મરમ તમામ.

૫

તપ મુકી શીવ આવીયા, એ નારદનું કામ.
સાંત કરૂં સ્વામી સહી; એમ વિચાર્યું મન,
હિમયા સામાં સંચરે, કરીને હશીત વદન.

છંદ.

ત્યારે સતીયે મોહનો રૂપ ધર્યું, સજ્જધારનું સાહીત ત્યાર કર્યું.
ચરણા શુદ્ધી અને ચોળી ધરી. ફળ ફુલની છાંય તયાર કરી,
એક પાણીની તુંબડી નીરભરી; અગરળ પીએ આરતી આગેધરે
શીવ ધામ તપાશી પ્રવેશ કરે, નંદીયો ધણી લીલીજ ધાસ ચરે.
જવ પારવતી પીયુ પીયુ કરે, તવ શંકર શેસ ધણેરી ધરે;
પીયુ શોરે ગુનો અપરાધ કરો, અખળા પર આવડો રોષ કરો
દાહરે.

શંકર વાણી બોલિયા, સુણો સતી આવાર;
કવણ કારણે વણ કહે, વશાં પીયર મોઝાર. ૧

છંદ

મુણી શીવની વાણી સતી હિચરે;
કરજોડી કરી વીનતીજ કરે.

હંતો વાત ન જાણું પીયર તણી,
મુજ શીર તે શંકર સમો ધણી. ૧

દોનરેનહું ધ્યાન તમારું ધરું;
મુખ શાંભ સદા શીવજી હિચરું,
એવાં જુગતીથી જવ વેણ કહયાં;
તવ શંકરનાં મન ટહાઠાં થયાં; ૨

તવ બોલિયા દેવ કંઈજાસ પતી,
કેમ વાત થઈ સતી તારી વતી;
સત્ય વાણી વદો તમે પારવતી,
તવ બોલિયાં શાંભની સાથ સતી. ૩

દોહરો.

પારવતી વાણી વડે મુણે સકળ ભરથાર.
કંઈ કારણ સર આવીયાં રમા આપણે ક્યાર.
વાત વધિ વાતો થકી; રસના નવ રહી હાથ.
બોલતાં બોલીગયાં; શીવ હમે બે સાથ.

છંદ

ત્રાટક.

મુણતાં શિવ પારવતી શુંકહે;
ક્યમ વાદવિવાદથયો તુંસહે.
ક્ષણવાર પધારીગયાં મુસતી;
નવ તેમસકળથયુંતું વતી

દોહરો.

સહેજે આવ્યાં લક્ષ્મી, વાત વીસામાં માર.
વાદ થયો શંકર મુણે; ભાગેમન ઉચાર

છંદ

આપણે ઘેર સહેજ આવ્યાં લક્ષ્મી; તેણે વાત કહી તેમનેનમમી
જવ એમણેકંથભીખારીકહો; તમમેપણુકંથ ભીખારી કહો.
એમ બોલતાં બોલતાં વેણુ કહ્યાં ત્યારે રીસાધને સતી ઘેર ગયાં
બીજું એવીન હુ નવ જાણું રતીસતવાતકહી તમ પાસપતાર

દોહરો

પણુપતી પાયપર્જકહું; સત્ય કહોને ગાથ
કહોમહોટા પૈકુંડ પતો; કે મોટા ભોગો નાથ

શીવ કહેછે (ત્રાટક)

મુણરે શિવજી કહે પારવતિ; પ્રણનાસરખોત્રિભુવનથી
વનવાસ વશી સતી ધ્યાનધરૂં મુખવાણિવિશે પણુતે ઉમરૂં
પળવીપળ રહાય સદાયચહું અતિઆશરવાદ હું એથી લહું
ભગવાન વિનાનવજયરહું ભગવાન વિના અતિ દીન હહું

દાહરો

હું રહુ હરીને આશરે; મને એનો વિશવાસ
તું અબખાશાને લલિ; લક્ષ્મિ આવ્યાં પાસ
છાંયો

ધન ધન ભાયગતેહ; લક્ષ્મી જાંટહીં પધારે
દુધે તુઠયા મેહે; લક્ષ્મી હેતવધારે
ધન ધન ભાયગતેહ; લક્ષ્મી વાનજ જેહ
ધન ધન ભાયગતેહ લક્ષ્મિ પતછે એહ
વળિધન ધન ભાયગ તેહતું જેધર લક્ષ્મિ વાસછે
તુંશું સમજીનેલલિ; જોકેયજેનો અવિનાશછે

દાહરો

શીવજી કહે સતિભાળો ધ્યાનધરું બનમાંહિ;
તે પણ તુંમને જાણજે લક્ષ્મિ પતિતું ત્યાંહી
હુંહું એને આશરે એમારો આધર;
ત્રણ લોક તારણ તરણ લક્ષ્મિનો ભરથાર
વનમાં જઈને તપ કરું, ધ્યાનજ એનું ધરું;
દિને રન દિલને વિશે હરિ હરિ ઉચરું.
સાધન એ સંસારતું, મુક્તિ એને હાથ;
પારવતિ તમે સાંભળો મોહિટા વૈકુંઠનાથ
ભરણ પોષણ ભગવાનછે, અન્ન જળ એને હાથ;
અણધરતું તે આચર્યું, જે લલિ લક્ષ્મિ સાથ

છંદ ત્રટક

સતિને સમજાવિને શિવરહ્યા તવ સામળિયો નિજ ઘેર ગયા
નવ દિપકનું તહિં નામદિશે; ભગવાન ધણક ભરાયરીસે
નિજ દાશિસહેજકચેસવુધિ ગ્રહમાંહિ દિપકકેમનથિ
મુજ્જતા અતિઅવરૂંદસથઈ; હરિને સતિપાસજ તેડિગઈ.

દાહરો.

એઠા રત્ન શિહાસને શાગર નિતનયાય
છરણ વસતર ધારિયાં; છુટિ વેણસોદાય
હરિને અચરજ ઉપજ્યું વણખોલે વઠ વાડ
શાને કારણ સામટી; રામાલેછે રાડ
વધણાવા માંડિ તવે; રમાપડિછેરાઈ
હરિ કહે શિરિસછે કહેલઠ્યુંછે કોઈ

છંદ ત્રોટક.

મુણતાં હરિવાત વઢે લખમી, પ્રભુના પદમાહિ તહાપ્રભુમી
મળવા પળવાર ગઈ પ્રભુરે; કમલાસ વિશે મુણિયે વિભુરે. ૧
તવ પારવર્તી અતિ ગર્વ ધરી કંઈ વક્રગિરા તમને ઉચરે.
તવ બોલત બોલત વાદ થયો; તવ તેણિય કંથ ભિખારી કહ્યો.
જવ તેણિય કંથભિખારિ કહ્યો, તવ મેં પણ કંથ ભિખારિકહ્યો
સત્ય વાત કહું સઘળી તમશું લઢિ જોગણનાથ મુણોદમશું.

દાહરો.

લક્ષમી કહે મુણીએ હરિ, એક હમારી ગાથ;
કહો મોહોટા વૈકુંઠપતીકે, મોટા ભોળો નાથ. ૧
મુણતાંમાં હરી બોલિયા, સતી સાંભળો વાત;
અણુ ધટતું ગોરી કર્યું; કવેમ લઠયાં એ સાથ. ૨
વણુ સમજે વાતો કરીને, કરી આઠ્યાં વેર;
પણુ જો શંકર કોપશેતો રહીશું કોને ઘેર. ૩
તારણુ એ ત્રીલોકનું દોરી એને હાથ;
સર્વેથી સતી સાંભળો મોટા ભોળોનાથ. ૪

છંદ છાંપો.

ત્રણુ લોકમાં તત્વ નથી શીવ જેવું કોઈ,

ત્રણ લોકનું સત્વ રહે સખું તેને જોઈ.

હતો કુંવારો હુય, શરીર સામળ કહાવ્યો.

કન્યા નવ દે કોઈ; દુઃખનો દરીયા આવ્યો.

પછી મેં શંકર પુજ્યા પ્રસન્ન થયા પોતે સહી.

કરી કરૂણા પરણાવીયો તો તુજને લાવ્યો અહીં;

દોહરો.

મહેરામણ પોતે મથ્યો રત્નચૌદે લીધ,

તત્ત્વ તુજને હું વર્ચી તે તો તેણે દીધ. ૧

ભાંડારો કુખેરના તે તો તેણે લીધ.

એક કુંચીનો ઝોરડો મને ડિઘાડી દીધ. ૨

હું છું એને આશરે, એવી ન નવ રહેવાય;

ચાલો ચાલો ચોપથી સીને નમીએ પાય. ૩

છંદ.

સક્ષમિજકહે સુણિએજ હરી; ઉમીયાનેતો હું નવનામુંજરિ;

કદી મુસ્તક માહરું છેદો તમે પણ જોગણને પગે નાહીં નમે. ૧

દોહરો.

હરી કહે સુણિએ સતી, તમે ન નમશો ત્યાંય.

પણ નમવું મારે પડે, ત્યાં શીતમ શોભાય. ૧

એમ કહીને જાય છે, વિષ્ણુ લક્ષ્મી સાથ;

મારગમાં સામા મળ્યા, સાત શું ભોજોનાથ. ૨

શીવે દીઠા શ્રીહરી હરીએ હરતેવાર;

વાહનપરથી ઉતરી કીધા નમસ્કાર. ૩

શીવજી લક્ષ્મીને નમ્યા, હરી સતીને પાય,

રિસ તણ રીઝી ગયાં, બન્ને મળીયાં ત્યાંય.	૪
લક્ષ્મિ ઉમીયા એક છે, જોતાં અન્ય દેખાય,	
જગત જનેતા જાણવી, હરીહર એક સદાય.	૫
હળી મળી વાતો કરી; ગયા સવુનીજ ધામ.	
અખંડ આવિ રૂપ એ, ઉરે કરો વીરામ	૬
માય શીખેને સાંભળે, હરીહર ગુણનું ગાન,	
કાશીપુરી ઉપર મળે, વાસ વળી ત્યાં રામ.	૭
મોહકમ થાયે સવું, ભણતી દરી ગુણ વાદ,	
દીલડાની દુગધાટણે થાયે હરી શું નાદ.	૮
સવત ઓગણી ત્રપને માધ સુદ્ધ કહેવાય,	
છઠે વારે સોમમાં, ગ્રંથ ગુજરાતી થાય.	૯
પુરણ પુરણ પ્રેમથી કીધો છે ધરીકોડ;	
એકવાર સહુ બોલજો, જયજય શ્રી રણછોડ.	૧૦
ગુરજર ગીરામાં કર્યો ઉરધરી અતીહાર.	
પેથાપુર નીવાશીજે, કહાયે કાશીરામ.	૧૧
મુળ ગ્રંથ મહોકમ તણા હતો કરેલો એક,	
ભાષા પુર્વામાં હતો નહી ગુજરાતી તેહ.	૧૨

જાહેર સ્વર:

વૈદ્યામૃત.

આ નામનો અતિ ઉપયોગી પ્રખ્યાત વૈદક ગ્રંથ પૂર્વે વૈદકશાસ્ત્રમાં નિપુણ એવા એક પ્રશંસા પામેલા યથાર્થ અનુભવી મોરેશ્વર મદદ નામના વિદ્વાન વૈદ્યે સંસ્કૃતમાં રચેલો છે. તે ગ્રંથની મૂળસહિત શુદ્ધ ગુજરાતી ટીકા કરી છે. ને પ્રત્યેક કુટુંબી માણસને ખરીદવાની બલામણુ કરીએ છીએ આ પુસ્તકના અંદરના ઉપયોગી વિષય જોતાં એની કિંમત જુજ રાખી છે.
રૂ. ૨-૬-૦ ટપાલ ખર્ચ. ૦-૦-૬

સૂચના

આ સિવાય અમારા પુસ્તકાલયમાં મુંબઈમાં છાપેલા સંસ્કૃત, હિંદુસ્થાની, ગુજરાતી, મરેઠી, અંગ્રેજી, વૈદકનાં, કાયદાઓ, જૈનધર્મનાં, વૈષ્ણવધર્મનાં, વેદાંતનાં, નાટકો, કીરસાઓ, વારતાઓ, તથા સરકારી ગુજરાતી તથા અંગ્રેજી નિશાળોમાં ચાલતી ચોપડીઓ તથા ડીકસનેરીઓ, તરજુમાઓ, શ્રીમદ્ગીતા તથા પહેલી ચોપડીથી તે સાતમી સદીના અર્થ તથા ધોરણવાર નોટો, વંશાવળીઓ, ઇતિહાસના પ્રશ્નોત્તરો ત્રિગેરે ખીજી ધણી જાતનાં પુસ્તકો, તથા ચોપડીઓ છાપીને સસ્તિ કિંમતે મળશે. વધારે માહિતી આપે અડધા આનાની ચોક્કસવાથી અમારા પુસ્તકાલયનું (સૂચીપત્ર) જોવામાં આવશે.
સરનામું

પુસ્તકાલય મહાદેવ રામચંદ્ર જગુડે.

તત્કાલે અને ગુજરાતી પુસ્તકોના ત્રણદરવાજે.

મુંબઈ અમદાવાદ.

